

Innst. S. nr. 134

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument nr. 8:130 (2007–2008)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Kari Lise Holmberg, Sonja Irene Sjøli og André Oktay Dahl om gjennomgang av skolesituasjonen til mindreårige asylsøkere bosatt i mottakssentre

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Barnevernet overtok ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere fra desember 2007. Eidsvoll omsorgssenter er det første senteret som ble tatt i bruk til dette formål etter ansvarsoverføringen. I dag er det barn og unge opp til 15 år som får et slikt tilbud, men planen er at gruppen 15 til 18 år i 2009 også skal få tilbud om opphold i omsorgssenter underlagt barnevernet.

Forslagsstillerne mener det er viktig at man på et tidlig tidspunkt igangsetter arbeidet med å sikre at disse nye borgere i Norge finner seg til rette og mestrer et liv i et samfunn som på veldig mange måter er ulikt det landet de kommer fra.

Asylsøkerbarnas opplæringsstilbud skal være i tråd med opplæringslovens krav og bestemmelser. De tilbakemeldinger som kommer fra skoleeier og skoleledelsen ved Eidsvolls grunnskoler, tyder på at opplæringsloven ikke gir tilstrekkelig rom for å kunne møte denne spesielle gruppen på en hensiktsmessig måte.

Mottakssentre er kun midlertidige bosteder. Forslagsstillerne finner det urovekkende at det ser ut til å være en utvikling med forholdsvis lang oppholdstid i senteret. Det er en stor utfordring når det viser seg å være vanskelig å få enkelte kommuner til å ta imot

flere barn og unge med oppholdstillatelse. Dette bidrar til at kommuner med mottakssentre i større grad må bidra med et tilpasset skoletilbud over lengre tid.

Forslagsstillerne mener dagens skoletilbud i de kommuner hvor mottakssentrene er lokalisert, ikke har riktige og tilpassede rammevilkår å jobbe under for å imøtekomme asylsøkerbarnas behov for opplæring og for å sikre at skolen er en god integreringsarena. Forslagsstillerne mener det må vurderes å gjøre endringer i opplæringsloven på flere punkter og at man må legge til rette for en annen type samarbeid mellom barnevernet, som har ansvaret for mottakssenteret, og skolene/skoleeier.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget med en grundig gjennomgang av utfordringer skolene står overfor i møtet med asylsøkerbarn bosatt i mottakssentre, herunder:

- Se på opplæringslovens muligheter for å avvike fra skoletidens lengde på 30 timer i uken for denne gruppen, eventuelt gjøre nødvendige lovendringer for å sikre større grad av fleksibilitet hva gjelder antall pliktige skoletimer.
- Vurdere å legge til grunn oppfølgingsvedtak fra mottakssenteret som grunnlag for tilpasset opplæring med individuell opplæringsplan fremfor å måtte gå veien om Pedagogisk-psykologisk Tjeneste (PPT).
- Kartlegge hvilket ansvar som tillegges henholdsvis skolen og mottakssenteret når det gjelder opplæringen av det enkelte barn.
- Finne tiltak for å sikre at barn i skolen som ikke har mulighet til verbal kommunikasjon på grunn av at tolk ikke lar seg fremskaffe, får et læringstilbud som gir et godt læringsutbytte.

- Igangsette tiltak knyttet til rekruttering og opplæring av tolker for å sikre at tolketjenesten er tilstrekkelig for å kunne gi asylsøkerbarna et godt læringstilbud i skolen.
- Se på hvordan skolen fungerer som integreringsarena for barn i mottakssentre ved å høste av de erfaringer man nå har på Eidsvoll, og fremme konkrete forslag til hvordan man i de kommuner som får ansvaret for denne gruppen, best kan tilrettelegge for integrering."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Knut Werner Hansen, Britt Hildeng og Espen Johnsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til brev av 10. oktober i 2008 (vedlegg) hvor Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet sier det vil være grunn til at det blir foretatt en nærmere vurdering av både lovverket, praktiseringen av dette og andre utfordringer når det gjelder opplæringen til mindreårige asylsøkere bosatt i barnevernets omsorgssentre og i asylmottak, samt barn som bor sammen med sine omsorgspersoner i asylmottak. Komiteen er glad for dette, da det er spesielt viktig ettersom de barn og unge det her er snakk om, har mange og sammensatte utfordringer når de kommer til Norge. Det er også viktig for integrering og norskopplæring at en får et godt skoletilbud på plass så raskt som mulig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at det er satt ned en interdepartemental gruppe ledet av Kunnskapsdepartementet. Gruppen består av representanter fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet og har i 2008 arbeidet med spørsmål knyttet til minoritetsspråklige elever som kommer til Norge sent i skoleløpet.

Flertallet viser til at deler av det arbeidet den interdepartementale gruppen har behandlet, nå er nedfelt i mandatet til utvalget for likeverdig opplæring for minoritetsspråklige i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning, utnevnt i statsråd 24. oktober 2008. Den tverrdepartementale gruppen vil fortsette sitt arbeid hvor den drøfter tverrsektorielle spørsmål knyttet til minori-

tetsspråklige elever. Utvalget skal foreta en helhetlig gjennomgang av opplæringstilbudet for minoritetsspråklige barn, unge og voksne i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning. På bakgrunn av denne gjennomgangen skal utvalget foreslå endringer og tiltak som kan bedre læringsutbyttet og læringsmiljøet. Det er spesielt fremhevet at utvalget skal vurdere og foreslå tiltak knyttet til hvordan den ordinære opplæringen i grunnskolen og videregående opplæring fungerer i praksis for minoritetsspråklige, inkludert asylsøkere. Utvalget skal foreslå eventuelle endringer i innhold, strukturer og rammer. Utvalget skal avgi en delinnstilling om barnehage og grunnskole mot slutten av 2009 og endelig innstilling innen 1. juni 2010. Flertallet vil på bakgrunn av det arbeidet som nå gjøres, foreslå at forslaget vedlegges protokollen.

Flertallet viser til at Stortinget under behandlingen av statsbudsjettet for 2009 vedtok å styrke satsen for opplæring av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år med 15 mill. kroner. Flertallet legger med dette til grunn at det er lagt til rette for en kvalitativ styrking av opplæringstilbudet for denne aldersgruppen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er bekymret over opplærings situasjonen som barn bosatt i mottakssentre må leve med i lang tid fremover. Med Regjeringens tidsplan for dette arbeidet vil det ikke bli endringer før tidligst høsten 2010. Det er stort behov for umiddelbart å igangsette arbeidet i kommunene og mottakssentrene for å få til en opplærings situasjon som fungerer bedre enn det vi ser i dag.

Disse medlemmer mener det er for lenge å vente på en avklaring om hvilke grep som må gjøres for å få på plass en velfungerende opplærings situasjon blant mindreårige asylsøkere. Rammevilkår, så som ordninger for offentlig finansiering av skoletilbudet, innholdet i tilpasset opplæring og ansvarsfordeling mellom kommunens ulike tilbud så som skole, PPT, helsesøstertjeneste, BUP og annet må på plass. I tillegg må ansvarsfordeling mellom kommunen, det statlige barnevernet og utlendingsmyndighetene avklares snarest. Begrunnelsen for overførsel av ansvaret fra utlendingsmyndighet til barnevern er nettopp ønsket om en tettere barnevernsfaglig oppfølging av disse barna, også hva angår opplærings situasjonen, som da må være et tilpasset tilbud. Mye tyder på at arbeidet i forkant av denne reformen ikke har vært tilstrekkelig, og disse medlemmer mener de utfordringer vi nå står overfor, kunne vært unngått hvis man hadde avklart spørsmålet om opplæring og integrering i lokalsamfunnet i forkant av ikrafttreelsen.

Disse medlemmer er bekymret når statsråden i sitt tilsvarende (29. oktober 2008) hevder at

"det vil kunne være grunnlag til at det blir foretatt en nærmere vurdering av både lovverket, praktiseringen av dette og andre utfordringer når det gjelder opplæringen til mindreårige asylsøkere bosatt i barnevernets omsorgssentre."

Disse medlemmer mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan skolesituasjonen er til å kunne konkludere med at det er grunnlag for å foreta en slik vurdering. Disse medlemmer er glad for det arbeidet som er i gang i den interdepartementale gruppen ledet av Kunnskapsdepartementet, men frykter at dette utvalgets mandat ikke tar opp i seg de særskilte utfordringer som følger med asylsøkerbarna i opplærings situasjonen, utover at de har et annet morsmål enn norsk. Det er kun én representant fra barnevernsfeltet i utvalget, og det er ikke særskilt definert i mandatet at utvalget skal se spesifikt på utfordringer knyttet til barn bosatt i mottakssentrene. Disse medlemmer mener det haster med å igangsette dette arbeidet og ser at nevnte utvalg først ble nedsatt i slutten av oktober 2008, og skal levere sin delinnstilling først mot slutten av 2009. Dette er ikke et tilfredsstillende tidsperspektiv for nærmere avklaring med hensyn til kommunen som skoleeier, vergene som skal ivareta barnas rettigheter og barnevernsinstitusjonene og mottakssentrene som skal gi et barnevernsfaglig godt tilbud til barna.

Disse medlemmer viser til at private aktører har etablert tilbud for enslige mindreårige asylsøkere i barnevernsinstitusjoner som i dag fungerer godt for de barn og unge som i dag er bosatt der. Det er behov for en avklaring av om private institusjoner og tiltak er ønskede aktører i arbeidet med denne gruppen barn og unge i fremtiden. Det er gitt uklare signaler fra Bufdir om en godkjenning vil bli gitt hvis pris, kvalitet og innhold tilfredsstillende. Disse medlemmer mener det er en riktig ressursforvaltning og en fornuftig faglig strategi at allerede etablerte barnevernstiltak med kvalifisert bemanning og lang fartstid kan få ansvaret for å utvikle tilbud til asylsøkerbarn i tråd med disse barnas behov, fremfor kostnadskreven og tidkrevende etablering av nye mottakssentre i statlig regi. Tall fra departementet viser at det vil være en underkapasitet i statlige mottakssentre, mens vi vet det finnes ledig kapasitet og ønske om å ta imot denne gruppen barn og unge blant private aktører.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget med en grundig gjennomgang av utfordringer

skolene står overfor i møte med asylsøkerbarn bosatt i mottakssentre, herunder:

- Se på opplæringslovens muligheter for å avvike fra skoletidens lengde på 30 timer i uken for denne gruppen, eventuelt gjøre nødvendige lovendringer for å sikre større grad av fleksibilitet hva gjelder antall pliktige skoletimer.
- Vurdere å legge til grunn oppfølgingsvedtak fra mottakssenteret som grunnlag for tilpasset opplæring med individuell opplæringsplan fremfor å måtte gå veien om Pedagogisk-psykologisk Tjeneste (PPT).
- Kartlegge hvilket ansvar som tillegges henholdsvis skolen og mottakssenteret når det gjelder opplæringen av det enkelte barn.
- Finne tiltak for å sikre at barn i skolen som ikke har mulighet til verbal kommunikasjon på grunn av at tolk ikke lar seg fremskaffe, får et læringstilbud som gir et godt læringsutbytte.
- Igangsette tiltak knyttet til rekruttering og opplæring av tolker for å sikre at tolketjenesten er tilstrekkelig for å kunne gi asylsøkerbarna et godt læringstilbud i skolen.
- Se på hvordan skolen fungerer som integreringsarena for barn i mottakssentre ved å høste av de erfaringer man nå har på Eidsvoll, og fremme konkrete forslag til hvordan man i de kommuner som får ansvaret for denne gruppen, best kan tilrettelegge for integrering."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget med en grundig gjennomgang av utfordringer skolene står overfor i møte med asylsøkerbarn bosatt i mottakssentre, herunder:

- Se på opplæringslovens muligheter for å avvike fra skoletidens lengde på 30 timer i uken for denne gruppen, eventuelt gjøre nødvendige lovendringer for å sikre større grad av fleksibilitet hva gjelder antall pliktige skoletimer.
- Vurdere å legge til grunn oppfølgingsvedtak fra mottakssenteret som grunnlag for tilpasset opplæring med individuell opplæringsplan fremfor å måtte gå veien om Pedagogisk-psykologisk Tjeneste (PPT).
- Kartlegge hvilket ansvar som tillegges henholdsvis skolen og mottakssenteret når det gjelder opplæringen av det enkelte barn.
- Finne tiltak for å sikre at barn i skolen som ikke har mulighet til verbal kommunikasjon på grunn

av at tolk ikke lar seg fremskaffe, får et lærings-tilbud som gir et godt læringsutbytte.

- Igangsette tiltak knyttet til rekruttering og opplæring av tolker for å sikre at tolketjenesten er tilstrekkelig for å kunne gi asylsøkerbarna et godt læringstilbud i skolen.
- Se på hvordan skolen fungerer som integreringsarena for barn i mottakssentre ved å høste av de erfaringer man nå har på Eidsvoll, og fremme konkrete forslag til hvordan man i de kommuner som får ansvaret for denne gruppen, best kan tilrettelegge for integrering.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:130 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Kari Lise Holmberg, Sonja Irene Sjøli og André Oktay Dahl om gjennomgang av skolesituasjonen til mindreårige asylsøkere bosatt i mottakssentre – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 5. februar 2009

May-Helen Molvær Grimstad

leder

May Hansen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 24. oktober 2008

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Kari Lise Holmberg, Sonja Irene Sjøli og Andre Okaty Dahl om gjennomgang av skolesituasjonen til mindreårige asylsøkere bosatt i mottakssentre (Dokument nr. 130 (2007-2008)).

Vi viser til brev av 10. oktober i år, hvor det bes om departementets vurdering av ovenfor nevnte forslag. Barne- og likestillingsdepartementets vurdering av forslaget er utarbeidet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet.

Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet mener det vil kunne være grunn til at det blir foretatt en nærmere vurdering av både lovverket, praktiseringen av dette og andre utfordringer når det gjelder opplæringen til mindreårige asylsøkere bosatt i barnevernets omsorgssentre og i asylmottak, samt barn som bor sammen med sine omsorgspersoner i asylmottak. Det er imidlertid viktig at saken blir vurdert på fritt grunnlag av de hensyn som gjør seg gjeldende og ikke er bundet opp av konkrete forslag.

En interdepartemental gruppe ledet av Kunnskapsdepartementet, bestående av representanter fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har i 2008 arbeidet med spørsmål knyttet til minoritetsspråklige elever som kommer til Norge sent i skoleløpet. Deler av det arbeidet den interdepartementale gruppen har behandlet, er nå nedfelt i mandatet til utvalget for likeverdig opplæring for minoritetsspråklige i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning, utnevnt i statsråd 24. oktober 2008. Den tverrdepartementale gruppen vil fortsette sitt arbeid hvor den drøfter tverrsektorielle spørsmål knyttet til minoritetsspråklige elever.

Utvalget for likeverdig opplæring for minoritetsspråklige i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning, skal foreta en helhetlig gjennomgang av opplæringstilbudet for minoritetsspråklige barn, unge og voksne i barnehage,

grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Utvalget skal blant annet gjennomgå organiseringen og innholdet i opplæringen, samt juridiske og økonomiske rammebetingelser for opplæring av minoritetsspråklige. På bakgrunn av denne gjennomgangen skal utvalget foreslå endringer og tiltak som kan bedre læringsutbytte og læringsmiljøet. Det er spesielt fremhevet at utvalget skal vurdere og foreslå tiltak knyttet til hvordan den ordinære opplæringen i grunnskolen og videregående opplæring fungerer i praksis for minoritetsspråklige, inkludert asylsøkere. Utvalget skal foreslå eventuelle endringer i innhold, strukturer og rammer.

Utvalget skal avgi en delinnstilling om barnehage og grunnskole mot slutten av 2009 og endelig innstilling innen 1. juni 2010. Det er imidlertid riktig å påpeke at utvalget skal se på lovverk og praktisering av dette når det gjelder den formelle opplæringen.

Opplæringsbehovet utover den formelle grunnskoleopplæringen omhandler mange ulike tema som krever samarbeid mellom flere aktører i ulike sektorer. Den interdepartementale gruppen vil drøfte slike problemstillinger. Representantenes beskrivelse av utfordringer skolene står overfor i møte med barn som søker asyl og bor på omsorgssentre eller asylmottak, vil bli brakt inn i den interdepartementale gruppen.

Regjeringen holder tett kontakt med KS om utviklingen i kommunene.

Når det gjelder tolking, er det igangsatt tiltak for å utdanne tolker. Høgskolen i Oslo startet høsten 2007 opp en permanent tolkeutdanning, og høyskolen er i gang med opptak til tredje kull. I hvert kull går det ca. 100 studenter fordelt på 15 språk, og de første studentene ble uteksaminert i juni 2008. Søkingen til utdanningen er svært god, og fullføringsraten ligger på ca. 90 %. Høgskolen vil fra januar 2009 sette i gang den første påbyggingsmodulen, og målet er å skulle kunne tilby en bachelorutdanning innen tolking.

